

Nota van antwoord bij Natura 2000-plan

Sint Pietersberg & Jekerdal (dec. 2020)

**Beantwoording
inspraakreacties op
Ontwerp Natura 2000-plan
(september 2020)**

december 2020

www.limburg.nl

Colofon

Deze nota van antwoord is een uitgave van Gedeputeerde Staten van de Provincie Limburg.

Provincie Limburg

Postbus 5700

6202 MA Maastricht

T: +31 43 389 99 99

W: www.limburg.nl

**Nota van antwoord bij Natura2000-plan
Sint Pietersberg & Jekerdal (dec. 2020)**

**Beantwoording inspraakreacties op Ontwerp Natura2000-
plan (d.d. september 2020)**

provincie limburg

Inhoud

Deel A: Inleiding	4
Deel B: Inspraakreacties op ontwerp Natura2000-plan Sint Pietersberg & Jekerdal	6
Deel C: Bestuurlijke reacties op ontwerp Natura2000-plan Sint Pietersberg & Jekerdal	10
Deel D: Ambtelijke wijzigingen.....	28
Deel E: Overzicht inspraak en bestuurlijke reacties.....	29

Deel A: Inleiding

In deze nota van antwoord beantwoordt het college van Gedeputeerde Staten van Limburg, het bevoegd gezag voor het Natura2000-gebied Sint Pietersberg & Jekerdal, de zienswijzen (inspraakreacties) op het ontwerp Natura2000-plan Sint Pietersberg & Jekerdal. Het Natura2000-plan beschrijft om welke bijzondere natuurdoelen het in dit Natura2000-gebied gaat en met welke maatregelen deze doelen behouden verbeterd of – binnen de gebiedsbegrenzing - uitgebreid kunnen worden.

Het bevoegd gezag heeft het ontwerp Natura2000-plan conform de Wet Natuurbescherming (WNB) en art. 3.4 de Algemene wet bestuursrecht (Awb), ter inspraak aangeboden om kennis te kunnen nemen van reacties en ideeën naar aanleiding van de voorstellen die in het Natura2000-plan staan. De ingekomen reacties zijn in deze nota van antwoord beantwoord. In dit document is de argumentatie terug te lezen waarom zienswijzen wel of niet tot aanpassing van het ontwerp van het Natura2000-plan hebben geleid.

Proces

De inspraakprocedure is aangekondigd met een kennisgeving op www.overheid.nl en van 28 september 2020 tot en met 9 november 2020 was het mogelijk om een zienswijze in te dienen op het ontwerp Natura2000-plan. In deze periode konden belanghebbenden schriftelijk, via internet of mondeling reageren op de plannen.

Bestuurlijke reacties

Aan de uitvoeringspartners voor het Natura2000-plan is, overeenkomstig art. artikel 2.3, 3^e lid van de Wet Natuurbescherming verzocht om in te stemmen met de uitvoering van de hen betreffende instandhoudingsmaatregelen uit het plan; dit betrof Vereniging tot behoud van Natuurmonumenten en Stichting het Limburgs Landschap. Uit oogpunt van transparantie zijn hun reacties in deze Inspraaknota opgenomen en, voor zover nodig, beantwoord.

Inspraak

De provincie Limburg ontving op de aangeboden stukken in totaal inspraakreacties van 1 inspreker. Dit betrof de reactie van belangenorganisaties (zie deel B). Daarnaast zijn bestuurlijke reacties ontvangen van 2 uitvoeringspartners in het gebied, in reactie op de aan hen gezonden brief met het verzoek om op grond van artikel 2.3 lid 3 van de Wet Natuurbescherming (WNB) in te stemmen met de uitvoering van de planmaatregelen (zie deel C).

Vervolgprocedure

Na verwerking van de resultaten van de inspraak en de bestuurlijke reacties over het ontwerp Natura2000-plan stelt het bevoegd gezag, in casu Gedeputeerde Staten van de Provincie Limburg, het Natura2000-plan Sint Pietersberg & Jekerdal definitief vast. Tegen dit vaststellingsbesluit is op onderdelen, met name de regelingen in Hoofdstuk 7 met betrekking tot vrijstelling van de WNB-vergunningplicht, beroep mogelijk bij de Rechtbank.

Het Natura2000-plan wordt in principe vastgesteld voor een periode van zes jaar. In die periode worden de ontwikkelingen in het gebied en de resultaten van de maatregelen gevolgd; indien nodig worden aanvullende bepalingen vastgelegd in een addendum, dat de vereiste procedures van de Algemene wet Bestuursrecht doorloopt. Aan het einde van de looptijd van het Natura2000-plan volgt een evaluatie die informatie levert voor het volgende Natura2000-plan. Het Natura2000-plan kan met maximaal zes jaar worden verlengd.

Leeswijzer

Bij het beantwoorden van de zienswijzen zijn in **deel B** van deze Nota van antwoord alle reacties behandeld, die gericht zijn op de inhoud van het Natura2000-plan; elk onderdeel van de inspraakreactie is behandeld. De betreffende inspraakreacties zijn in de vorm van een vraag met **zwarte tekst** weergegeven, met daaronder in een *cursief blauw lettertype* de antwoorden van het bevoegd gezag. Na elke inspraakreactie en antwoord volgt een conclusie, deze is met een *vet lettertype* aangegeven. In deze Nota van antwoord zijn zienswijzen waar mogelijk geanonimiseerd verwoord. Bij eensluitende zienswijzen is verwezen naar een eerder geformuleerd antwoord.

In **deel C** van deze Nota van antwoord zijn voor de duidelijkheid de reacties van de betreffende bestuursorganen (i.c. Vereniging tot behoud van Natuurmonumenten en Stichting het Limburgs Landschap) op het ontwerpplan weergegeven.

Deel D van de Nota van inspraak betreft de relevante ambtshalve en redactionele aanpassingen van de plantekst; dezen worden niet inhoudelijk toegelicht, tenzij van groot belang voor leesbaarheid of begrip van het plan en de rol ervan voor de samenleving.

Tenslotte is in **deel E** van deze nota een overzicht te vinden van de insprekers en bestuurlijke reacties op het Natura2000-plan.

Deel B: Inspraakreacties op ontwerp Natura2000-plan Sint Pietersberg & Jekerdal

De inspraakreacties zijn gegroepeerd. De ingebrachte zienswijze(n) wordt eerst omschreven. Daaronder staat in een *cursief blauw lettertype* het antwoord vermeld. De conclusie bij inspraakreactie is met een *vet lettertype* na ieder antwoord aangegeven.

Indiener 1: Stichting Ir. D.C. van Schaik en Studiegroep Ondergrondse kalksteengroeven

Vraag 1: Vermelding van Groeve Theunissen-oost en Keldertjes Slavante

In het beheerplan zijn de Keldertjes Slavante (pagina 95, 121) en Theunissengroeve-oost (pagina 60, 99, 121) opgenomen. Echter liggen deze buiten de begrenzing van het Natura-2000 gebied Sint Pietersberg en Jekerdal en zijn tevens niet opgenomen in de ondergrondse delen van het gebied (pagina 11).

Alhoewel voor het gebruik en beheer van de groeve een vermelding in het beheerplan geen belemmeringen oplevert, is het niet duidelijk of de twee genoemde groeven terecht in het beheerplan worden vermeld.

Antwoord:

De beide genoemde groeven zijn opgenomen in het beheerplan, evenals de buiten het gebied gelegen Apostelgroeve. De reden hiervoor is dat deze groeven voor vleermuizen een landschaps-ecologische eenheid vormen met de onderaardse kalksteengroeven in het N2000 gebied en geen onderdeel uitmaken van een ander Natura2000 gebied (in binnen- of buitenland). Voor de groeve de Keel is bij de aanwijzing een vergelijkbare afweging gemaakt.

Conclusie: plantekst is niet gewijzigd.

Vraag 2: Groeven met ingang in België

- In het beheerplan wordt beschreven dat het **Zuidelijk stelsel Caestert** een Nederlands gebied is dat valt onder het Nederlands Natura 2000 regime maar enkel bereikbaar is via een ingang op Belgisch grondgebied (pagina 30). Deze situatie is tevens van toepassing op **Groeve De Keel**. Voor Groeve De Keel ontbreekt deze beschrijving en is het toevoegen van een dergelijke beschrijving wenselijk.
- Voor de Nederlandse wetgeving is de eigenaar van de groeve ingang de eigenaar van de gehele groeve. De groeve ingangen van zowel Zuidelijk stelsel Caestert en Groeve De Keel liggen in België. Zodoende is het discutabel of deze groeven onder het **Nederlands Natura2000 regime** vallen.

Antwoord:

Voor de groeve de Keel geldt net als voor het Zuidelijk stelsel Caestert dat deze via een of meerdere horizontale ingangen in België toegankelijk is. Het overgrote deel van het ondergrondse gangenstelsel van de Keel ligt in Nederland. De situatie is daarmee vergelijkbaar met die van het Zuidelijk stelsel Caestert, ook ten aanzien van eventuele toegangsmogelijkheden die er zijn via schachten die voor beide objecten in Nederland en België zijn gelegen.

Voor zover het Zuidelijk stelsel van Caestert op/onder Nederlands grondgebied ligt is de Mbw van toepassing en kan voor het gebruik daarvan op aanvraag van een belanghebbende (eigenaar /

gebruiker) een vergunning worden verleend, mits uiteraard aan de eisen (in de Handreiking) wordt voldaan. Dat de toegang tot het stelsel op Belgisch grondgebied ligt is daarbij in het geheel niet van belang. Horizontale natrekking is immers een zuiver privaatrechtelijke aangelegenheid en is naar Nederlands recht relevant om te weten wie als eigenaar van het stelsel kan worden aangemerkt, maar is van geen enkel belang voor de toepasselijkheid van de (bestuursrechtelijke) Mbw. Daarvoor geldt namelijk slechts het territorialiteitsbeginsel. Datzelfde geldt daarmee ook voor de Groeve de Keel.

De Groeve de Keel is formeel nooit gekeurd voor extensief gebruik voor de Mijnbouwwet. Hier zijn niet eerder formele afspraken over gemaakt met de gebruikers en eigenaar. Er is overigens waarschijnlijk géén gevaar voor de veiligheid omdat de groeve een zeer stabiele indruk maakt, hetgeen ook gebleken is bij informele inspecties op veiligheid. De gebruikers, waaronder de vleermuiswerkgroep van Natuurpunt in België en de stichting Ir. Van Schaik, zijn hiermee bekend. De groeve wordt geteld op overwinterende vleermuizen door het Belgische Natuurpunt (met toestemming van de eigenaar) en de gegevens worden beschikbaar gesteld voor het NEM, Netwerk Ecologische Monitoring. De stichting Ir. Van Schaik heeft toegang tot de groeve via België en voert in de groeve geologisch onderzoek en overige werkzaamheden en activiteiten uit. Aangezien voor groeve de Keel dezelfde regelgeving geldt als voor het Zuidelijk stelsel Caestert, zullen wij met de gebruikers en eigenaar (gemeente Riemst) in overleg gaan om de groeve m.i.v. 2021 te (laten) keuren voor extensief gebruik.

Conclusie: Plantekst is gewijzigd.

Vraag 3: Handreiking gesteente mechanische veiligheid onderaardse kalksteengroeven

De Handreiking gesteente mechanische veiligheid van onderaardse kalksteengroeven wordt op sommige plaatsen niet volledig correct geciteerd volgens de laatste versie van de handreiking (maart 2018). Bijvoorbeeld de bepaling 'gedurende maximaal 2 uur per bezoek' op pagina 122 is niet conform de handreiking.

Antwoord:

In de handreiking versie 2018 staat deze bepaling niet meer genoemd en zal daarom worden verwijderd.

Conclusie: Plantekst is gewijzigd.

Vraag 4: Woordgebruik intensiveren

In onderdeel 4.5 zijn de Meervleermuis, Ingekorven vleermuis en Vale vleermuis opgenomen en wordt er gesproken over het intensiveren van gebruik (pagina 83). Het woord intensiveren is voor meerdere interpretaties vatbaar en dit zorgt voor onduidelijkheden. Wat wordt bedoeld met extensief gebruik intensiveren?

1. Extensief gebruik intensiveren dan wordt het intensief gebruik
2. Extensief gebruik intensiveren betekent meer extensief gebruik.

Verder staat er in het onderdeel Ingekorven vleermuis dat extensief gebruik (in bepaalde gevallen) moet worden geëxtensiveerd (wat wil dit zeggen?), terwijl intensief gebruik op het huidige

verstoringniveau gehandhaafd mag worden. Door de zin "en waar het ecologisch noodzakelijk is dient te worden geëxtensiverd." bij Ingekorven vleermuis te verwijderen zijn de onduidelijkheden opgelost en wordt het woord intensiveren met een eenduidige betekenis gebruikt.

Antwoord: *Wij hebben de tekst aangepast en een en ander verduidelijkt in de tekst.*

Conclusie: *Plantekst is gewijzigd.*

Vraag 5: Toetsing huidig gebruik

In het onderdeel Extensief gebruik mijnbouwwet op pagina 121 worden vijf typen activiteiten benoemd. Hierin ontbreekt en zou moeten worden toegevoegd:

1. Kleinschalige educatieve excursies.
2. Diverse trainingen en oefeningen (bijvoorbeeld voor reddingshonden en door brandweer).
3. Filmopnames voor bijvoorbeeld documentaire en journalistieke doeleinden.

Antwoord:

De genoemde categorieën kunnen alleen worden toegevoegd als in de betreffende handreiking daar naar verwezen wordt; het Natura2000-plan is niet het kader waarin dat gewijzigd kan worden. Dat geldt voor geen van deze activiteiten. Zij kunnen tenzij deze buiten de overwinteringsperiode van vleermuizen worden georganiseerd en volgens de richtlijnen die zijn opgenomen in de opgestelde gedragscode van de stichting Ir. Van Schaik, SOK, NHGL, een negatief effect hebben op overwinterende vleermuizen en zijn daarom niet vrijgesteld onder de Wet Natuurbescherming.

Conclusie: *Plantekst is niet gewijzigd.*

Vraag 6: Intensief gebruik buiten de vleermuisperiode

Het beheerplan beschrijft niet specifiek de situatie waarbij intensief gebruik enkel plaatsvindt buiten de vleermuisperiode. Bijvoorbeeld een situatie zoals de Prehistorische Vuursteenmijnen Rijckholt. Een beschrijving van deze situatie voorkomt onduidelijkheden.

Antwoord:

Buiten de vleermuisperiode is een enigszins rekbaar begrip, aangezien ook buiten de actieve overwinteringsperiode vleermuizen gebruik kunnen maken van een ondergrondse gelegen object. Dit is ook gebleken uit automatische registraties van vleermuisactiviteit die in de Prehistorische Vuursteenmijnen Rijckholt hebben plaatsgevonden in de afgelopen jaren, onderzoek dat is uitgevoerd door de heer H. Weinreich. In situaties waarbij intensief gebruik gericht buiten de overwinteringsperiode plaatsvindt om daarmee de functionaliteit van de overwinteringsperiode voor vleermuizen te kunnen behouden, en dat is het geval in de Vuursteenmijnen, is sprake van een (huidig) gebruik dat onder voorwaarden kan worden vrijgesteld van de vergunningplicht onder de WNb. In de tekst zal deze situatie nader worden toegelicht.

Conclusie: *Plantekst is gewijzigd.*

Vraag 7: Verkeerde categorie in tabel 7.1

In het onderdeel Recreatie, toerisme en sport van tabel 7.1 staan een aantal kolommen verkeerd (pagina 129).

- Extensief gebruik Mijnbouwwet verkeerde categorie.
- Intensief gebruik Mijnbouwwet verkeerde categorie.
- Overig gebruik onderaardse kalksteengroeven wordt nergens in het beheerplan genoemd.

Antwoord:

De foutief vermelde categorieën zijn aangepast. De categorie 'overig gebruik' is geschrapt in tabel 7.1 omdat deze geen toegevoegde waarde heeft.

Conclusie: Plantekst is gewijzigd.

Deel C: Bestuurlijke reacties op ontwerp Natura2000-plan Sint Pietersberg & Jekerdal

Aan de uitvoeringspartners is een bestuurlijke reactie gevraagd om in te stemmen met uitvoering van de (wijzigingen en toevoegingen in de) instandhoudingsmaatregelen van het Natura2000-plan Sint Pietersberg & Jekerdal. Daaruit komen naast tekstuele verbeteringen de volgende aandachtspunten naar voren in verband met de vaststelling en uitvoering van het plan:

1. Indiener 1. Vereniging tot behoud van Natuurmonumenten

a. Stikstof

De gehanteerde stikstofwaarden in het beheerplan zijn gebaseerd op het AERIUS-model. Metingen van het MAN-netwerk geven echter significant hogere stikstofwaarden aan. Belangrijke oorzaak van deze onderschatte waarden is het feit dat de St Pietersberg extra stikstof vanuit naburig buitenland te verwerken krijgt. Voor verschillende habitattypen wordt aangegeven dat ze voldoen aan de KDW of dat binnen afzienbare tijd voldaan kan worden aan de KDW. Als de modellen bijgesteld gaan worden zal blijken dat de KDW's niet haalbaar zijn of een verdere stip op de horizon worden. Een voorzichtige winstwaarschuwing en een schets van dit scenario zou in het beheerplan op zijn plaats zijn geweest. Recente grotere politieke aandacht voor de bronmaatregelen en de noodzaak hier rigoureuzere stappen te ondernemen maakt dat we van een provincie ook ambitie verwachten in het aanpakken van de bronnen van stikstofuitstoot. In het beheerplan wordt verwezen naar plannen in 2021. We verwachten dat er veel aandacht en middelen besteed zullen worden aan het effectief aanpakken van deze bronnen waarbij ook internationale samenwerkingen en maatregelen worden gezocht en uitgevoerd. Concrete voorstellen voor (grensoverschrijdende) bronmaatregelen worden nu gemist.

Antwoord:

Het Natura2000-beheerplan gaat niet in op de berekeningswijzen noch de aanpak van de stikstofproblematiek. In het plan zijn de gebiedsanalyses gebruikt om een beeld te schetsen. Op dit moment gaan wij uit van de landelijke cijfers die gebaseerd zijn op de best beschikbare wetenschappelijke kennis; het is (algemeen) bekend, dat deze cijfers kunnen wijzigen. De Provincie Limburg heeft een Aanvalsplan stikstof en daarbij behorende gebiedsgerichte aanpak waarin ook gekeken wordt naar bronmaatregelen. Het Aerijs-model wordt overigens onder andere geijkt aan het MAN-netwerk. Daarnaast is het bekend dat er verschillen zijn in beide methoden. Momenteel wordt de oorzaak daarvan onderzocht.

Conclusie: Plantekst is niet gewijzigd.

b. Identiteit van het Natura2000-gebied.

- Voor de habitattypen Heischraal grasland, Kalkgrasland en Eikenhaagbeukenbossen is er te weinig aandacht voor het bijzondere karakter van de St Pietersberg. Dit vertaalt zich voor deze habitattypen in te algemene omschrijvingen en te algemene voorgestelde maatregelen. We vragen niet om de ambitie voor instandhouding, kwaliteitsverbetering of uitbreiding in oppervlakte of populatiegrootte af te zwakken maar wel om de slagkans van dit doelbereik te vergroten door rekening te houden met de factoren ontstaansgeschiedenis, veiligheid, overige bijzondere waarden en draagvlak. Goed is dat

bodemonderzoek voorafgaand herstelmaatregelen voor de bijzondere graslanden noodzakelijk wordt geacht om de slaagkans te vergroten.

- Natuurmonumenten heeft in dit kader al eerder verzocht om een **bosbeheerplan** op te stellen voor het habitatype Eikenhaagbeukenbos. Dit is echter niet opgenomen in het beheerplan. Wel zijn algemene beheermaatregelen voorgesteld die uit algemeen OBN onderzoek worden aangehaald. Natuurmonumenten blijft van mening dat voor dit gebied maatwerk geleverd moet worden waarbij, naast het realiseren van een goede staat van instandhouding, ook veiligheid (Maasbos), overige beschermde flora en fauna (bv gladde slang) maar ook de kernopgave 8.03 Hellingbossen en zomen, verwerkt worden. Op bepaalde plaatsen zullen zeker geadviseerde maatregelen uit het algemene OBN onderzoek toegepast kunnen worden maar op andere locaties zullen mogelijk andere manieren of locaties benut moeten worden om een gunstige staat van instandhouding te realiseren. Denk bijvoorbeeld aan heel kleinschalige maatregelen. Zo kan ook bekeken worden of de Observant en een nog niet kwalificerend deel van het ENCI-bos tot een habitattypewaardig bos omgevormd kunnen worden. Om het beheer duurzaam te kunnen organiseren is een goede fasering in de tijd eveneens belangrijk. Dit alles moet verwerkt worden in een bosbeheerplan. De kosten en de noodzaak worden nu niet in het ontwerp beheerplan vermeld.
- Drie van de vier **kernopgaves** slaan op overgangen: mozaïeken, verzachten bosranden, ruigten en zomen. In het beheerplan wordt per habitatype hier beperkt aandacht aan besteed. Een kernopgave is echter van toepassing voor het gehele Natura2000-gebied. Buiten de habitattypen wordt hier verder geen aandacht aan besteed. Voor het welslagen van deze opgaves is dit wel noodzakelijk. Ook het Jekerdal (mogelijk via PIO Jekerdal) leent zich om via deze overgangen de twee deelgebieden van het Natura2000-gebied met elkaar te verbinden.
- **De nabijheid van een buurland**, eveneens met Natura2000-waarden, maakt dit gebied ook bijzonder. Nochtans wordt hier amper melding van gemaakt. Dit internationaal karakter heeft het bijvoorbeeld mogelijk gemaakt om het nog lopende Life-Project Pays Mosan aan te vragen. Een project om nota bene Natura2000-waarden te herstellen en ondersteunen. Van dit internationale project wordt in het gehele beheerplan geen enkele melding gemaakt. We vragen om meer aandacht te besteden aan het Life project en aan deze internationale component. Dit biedt erkenning en kansen.
- In het hoofdstuk 4.4 Visie krijgt de provincie de kans om haar grotere visie voor het gebied te schetsen. Nu staat hier alleen een opsomming in te lezen wat verder ook al in het plan vermeld staat. Dit hoofdstuk biedt echter de kans om een duidelijk visie voor het gebied neer te zetten waarbij ook kernopgaves en andere doelen geformuleerd kunnen worden. Het belang van het Jekerdal als verbinding en ook het **grensoverschrijdend verbinden** van Natura2000-gebieden zou hier diepgaander besproken kunnen worden. Het belang van bronmaatregelen (binnen en buiten Nederland) voor dit gebied zou hier ook extra onderstreept kunnen worden. In dit hoofdstuk zou ook te lezen moeten zijn dat de kaart waar nu uitbreidingslocaties ingetekend staan, niet vaststaat. Bodemonderzoek zal moeten uitwijzen wat de beste locaties zullen zijn voor de realisatie van uitbreidingslocaties zonder die nu al vast te pinnen op de locaties op de kaart. Dit geldt eveneens voor Haagbeukenessenbos waar een constant houden van kwaliteit en oppervlakte aan de orde is. Uiteindelijk moet op gebiedsniveau een gunstig staat van instandhouding en uitbreidingsdoelen gehaald worden zonder dat die exact op de kaart ingetekend staan. Deze uitbreidingskaart wordt overigens nergens in het document verder toegelicht.

Antwoord:

De provincie heeft met voorliggend Natura2000-plan gekozen voor een pragmatisch ingestoken maatregelenpakket, dat vanaf 2021 kan dienen als opvolger van de dan verlopen PAS-gebieds-

analyse. Het plan bevat daarom geen diepgaande grensoverschrijdende analyses, geen verdieping van de instandhoudingsdoelstellingen vanuit de Kernopgaven en nog geen verre toekomstperspectieven; het bevat de concrete stappen in het beheer van het gebied om de overgang naar een minder door stikstof gedomineerd beheer te kunnen maken. Het Life project Pays Mosan zal daar zeker aan bijdragen.

De achtergrond van de gekozen aanpak is mede, dat er op interprovinciaal niveau gewerkt wordt aan methodieken, waarin voor de habitattypen en leefgebieden, in hun landschaps-ecologische context, nauwkeurig(er) gedefinieerd wordt wat het beoogd doelbereik voor deze Natura 2000-doelen op termijn kan zijn en wat het relatieve belang van Sint Pietersberg en Jekerdal is ten opzichte van de landelijke Staat van Instandhouding voor deze doelen.

Onderzocht zal worden wat dit inhoudt voor de habitattypen en leefgebieden voor wat betreft structuur, functie, oppervlaktebehoefte en representativiteit. Daarbij zullen onder meer drukfactoren, landschappelijke inbedding, connectiviteit en beheer in beeld komen: en hoe eventueel een zinvol tussenstadium op weg daarnaartoe gedefinieerd kan worden. Voor de genoemde habitattypen is dergelijk materiaal van groot belang om de volgende fase, na voorliggend Natura2000-plan, scherper mee in te kleuren.

Wij hebben voor de grensoverschrijdende verbindingsfunctie in het Jekerdal wel de eerste stap opgenomen in het voorliggende plan; indien bij de realisatie kansen blijken om in één keer een grotere oppervlakte te verwerven / in te richten, dan staat de provincie daar welwillend tegenover, maar het is in deze eerste beheerplanperiode geen noodzaak en geen prioriteit.

Ons inziens is er ten aanzien van bosbeheermaatregelen voldoende opgenomen in het plan. Daarnaast wijzen we u er op dat nadere detailinvullingen van bosbeheermaatregelen aan de orde kunnen komen bij de uiteindelijke subsidieaanvragen. Dan kunnen ook details zoals rekening houden met aanwezige beschermde soorten worden meegenomen. Ten aanzien van uw suggestie om te bekijken of de Observant en een nog niet kwalificerend deel van het ENCI-bos tot een habitattypewaardig bos omgevormd kunnen worden delen wij u mede dat uitbreiding van Eiken-Haagbeukenbos niet als doelstelling is opgenomen in het Aanwijzingsbesluit.

Conclusie: Plantekst is niet gewijzigd.

c. Verantwoordelijkheid provincie voor Natura2000-doelen

- Ook in dit ontwerp beheerplan ontbreken financiële middelen voor toezicht. We lezen in het ontwerp dat er onderzocht gaat worden of recreatie een negatief effect heeft op Heischraal grasland (tekstueel als knelpunt beschreven maar mogelijk als kennisleemte bedoeld). We verzoeken daaraan het habitatype Pioniersbegroeiing op rotsbodem toe te voegen waarbij de locatie groeve Dûchateau en de Duivelsgrot bestudeerd worden. Nog liever zien we nu al een benoeming van dit knelpunt en financiële dekking voor maatregelen om dit knelpunt te verhelpen.
- Natuurmonumenten investeert nu al eigen middelen om habitattypen en -soorten door toezicht te beschermen. SNL vergoedingen zijn daar niet toereikend voor en zijn voor ondergrondse delen momenteel niet beschikbaar. Feit is nu ook dat door onze inspanningen illegale handelingen verplaatst zijn naar de collega TBO's. Uit het NBTC- NIPO onderzoek uit 2016 "Bezoekersonderzoek natuurgebieden Limburg 2016" en dus nog vóór de openstelling van de groeve en waarbij alleen de bovengrondse bezoeken werden geteld, blijkt dat het gebied tot de drukst bezochte gebieden in Limburg behoort. Met een dergelijk hoog aantal bezoekers zijn er negatieve invloeden op habitattypen te verwachten die door

noodzakelijk toezicht beperkt kunnen worden. Financiële ondersteuning van dit toezicht is dan ook voor ons vanzelfsprekend. We vragen dan ook een substantiële bijdrage in de financiering voor toezicht binnen dit Natura2000-gebied, zowel ondergronds als bovengronds.

- Er worden financiële middelen beschikbaar gesteld voor bebording en communicatie-activiteiten. We zijn van mening dat de provincie zelf meer haar gezicht mag laten zien als eindverantwoordelijke inzake bescherming van Natura2000-doelen naast haar formele taken rondom het beheerplan. Nu worden de taken helemaal bij een TBO gelegd. Net zoals in de andere beheerplannen in Limburg wil Natuurmonumenten een duidelijker onderscheid tussen trekker en uitvoerder benoemd zien in de tabellen in het ontwerpbeheerplan. Het moet ten alle tijden duidelijk zijn dat de provincie de eindverantwoordelijkheid draagt voor uitvoering van maatregelen, invullen van kennisleemtes en monitoring inzake Natura2000.

Antwoord:

Wij erkennen dat de Sint-Pietersberg als recreatiegebied voor inwoners en bezoekers van Maastricht een veel gebruikt gebied is. Wij gaan er van uit dat er negatieve effecten zijn op de habitattypen en daarbij behorende karakteristieke soorten, en dat bij de Vereniging Natuurmonumenten meer informatie beschikbaar is over de effecten. Daarom hebben wij in de begroting van dit Natura 2000-plan alsnog een bedrag van maximaal € 100.000 gereserveerd voor het opstellen van een handhavingsplan dat de effecten van de recreatiedruk op de habitattypen en de karakteristieke soorten in beeld zal brengen en voor eventuele maatregelen om (illegaal) recreatief medegebruik beter af te stemmen op de aangewezen habitatdoelstellingen (bijv. her-routering, afrasteringen). Onderdeel van dit plan zal tevens het formuleren van handhavingsacties zijn die gericht zullen zijn op vermindering of opheffing van deze effecten. Dit handhavingsplan zal samen met de Vereniging Natuurmonumenten en de gemeente Maastricht nader worden onderzocht en opgesteld, waarbij alle partijen geacht worden hun reguliere bevoegdheden terzake in te zetten.

Wij geven graag op deze wijze invulling aan onze eindverantwoordelijkheid voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen voor de Sint Pietersberg & Jekerdal. De provincie treedt ook op als trekker voor monitoring (maar de uitvoering kan desgevraagd bij een TBO of zoals in geval van het Netwerk Ecologische Monitoring bij het CBS en de PGO's liggen), als trekker voor de onderzoeken naar kennisleemtes (vaak in samenspraak met de TBO of het waterschap) en bevordert als eindverantwoordelijke de uitvoering van maatregelen door het trekken van Gebieds-projecten of door subsidieregelingen ten behoeve van de gebiedspartijen.

Conclusie: Plan is gewijzigd.

d. **Groevenbeheerplan(nen) en beheervergoeding**

In het beheerplan wordt omschreven dat groevenbeheerplannen opgesteld moeten worden. Er wordt ook melding gemaakt van het feit dat de TBO's vinden dat deze groevebeheerplannen samen voor alle groeves in Zuid-Limburg opgesteld moeten worden. We begrijpen dat een beheerplan per gebied opgesteld wordt maar willen beklemtonen dat de uitvoering van Natura2000-maatregelen (lees het opstellen van groevebeheerplannen) wel gebundeld uitgevoerd kan worden. We dringen dan ook opnieuw aan om de groevebeheerplannen voor de Natura2000-gebieden Sint Pietersberg & Jekerdal, Bemelerberg & Schiepersberg, Geuldal en Savelsbos samen te ontwikkelen, monitoren en uit te voeren. Landschappelijk moet hierbij ook een connectie gezocht worden met het Midden-Limburgse Natura2000-gebied Abdij Lilbosch & voormalig klooster Mariahoop, aangezien ingekorven vleermuizen hier hun zomerverblijf hebben. Bij het opstellen van deze groevebeheerplannen moeten ook de andere waarden van een groeve inzichtelijk gemaakt worden en mee betrokken worden in de keuzes die gemaakt worden. Groeves herbergen namelijk niet alleen beschermde natuur maar ook beschermde cultuurhistorische elementen. Door tussen en binnen de groeves de juiste zonerings- en keuzes te maken, vergroot ook het draagvlak voor de bescherming van vleermuizen. Limburgs Landschap werkt momenteel een handleiding uit voor een dergelijke inventarisatie en afwegingskader. Mogelijk dat die ook door andere groevebeheerders toegepast kan worden. Deze inventarisatie en waardering zou dan ook binnen het kader van de groevebeheerplannen gefinancierd moeten worden. Alleen zo kan een duurzaam en gedragen groevebeheerplan tot stand komen. In Bijlage 1 : voordelen integrale aanpak in Limburgse Natura2000-gebieden is een opsomming van de overwegingen gegeven waarom Natuurmonumenten het belangrijk vindt dat deze groeve-beheerplannen samen opgesteld worden.

In het beheerplan wordt gepleit voor het keuren van alle groeves om voldoende monitorings-data te kunnen verzamelen om een goede populatietrend richting Europa te kunnen rapporteren. Wij zijn van mening dat niet alle groeves gekeurd moeten worden maar alleen deze die substantieel zullen bijdragen in aantallen (en dus data) om een goede populatietrend te bepalen. Deze keuze, welke groeves geteld en dus gekeurd moeten worden, kan alleen bepaald worden als *alle* groeves in Zuid-Limburg samen beoordeeld en gewogen worden in hun bijdrage aan het totaal aantal overwinterende individuen. Duidelijk is dat vleermuizen zich bewegen door heel Zuid-Limburg en niet alleen dit Natura2000-gebied benutten. Keuringen en eventueel daaruit volgende stabilisatiemaatregelen zijn namelijk niet rechtstreeks van belang voor de vleermuizen, hiervoor is rust belangrijk.

We zijn erg lovend over de intentie om een beheervergoeding uit te keren voor ondergronds beheer. We zijn echter kritisch of het voorgestelde bedrag (wat gebaseerd is op bovengrondse beheertypen) voldoende is. Dat er gerekend wordt met gemiddelde SNL bedragen suggereert dat verkend wordt of SNL een manier kan zijn om de beheervergoeding te organiseren. Een nieuw beheertype inregelen via SNL kost veel tijd. In de tussentijd zal hopelijk een alternatieve manier gevonden worden om een beheervergoeding uit te keren aangezien er nu geen beheervergoeding wordt uitgekeerd maar wel kosten gemaakt worden om soorten en hun leefgebied te beschermen. Monitoring gebeurt nu door vrijwilligers. Mocht dit vervallen dan moeten financiële middelen voorzien zijn om dit uit te besteden aangezien deze gegevens belangrijk zijn voor trendbepaling. Als de constructie van SNL wordt aangewend dan moet hier ook een standaardbedrag voor bepaald en aangevraagd kunnen worden.

Antwoord:

Uw suggestie voor het maken van groevenbeheerplannen voor de mergelgroeven in de 4 betreffende Natura2000-gebieden in Zuid-Limburg staat ook de provincie voor ogen; in het Natura2000-plan Bemelerberg is dit al opgenomen, in het Natura2000-plan Geuldal gaan wij het opnemen en in het Natura2000-plan Savelsbos bij de eerstvolgende herziening. Er zijn vele overeenkomsten, waardoor deze plannen in elk geval qua systematiek en onderbouwing met elkaar afgestemd kunnen worden.

Het nut van 1 overkoepelend groeven-/vleermuizenplan voor deze 4 gebieden hebben wij in de afgelopen jaren onderzocht aan de hand van een opdracht om te trachten tot één integraal Vleermuizenbeheerplan voor deze 4 gebieden tezamen te komen. Uit de inventarisaties en verkenningen is ons evenwel gebleken, dat er wel punten van samenhang tussen de plan-gebieden zijn, maar dat op het niveau van instandhoudingsmaatregelen en de balans tussen vleermuis- en economische belangen er tot op heden onvoldoende uitwisseling van instandhoudingsdoelen tussen de gebieden mogelijk is; de regelgeving staat op dit moment niet duidelijk toe om in bepaalde groeves de populatie niet voldoende in stand te houden door deze in een ander plangebied te versterken. Het is denkbaar dat in het kader van de herziening van het landelijke Doelendocument hier de komende jaren, binnen nog te formuleren spelregels, wel ruimte voor ontstaat. Die optie zullen we alsdan betrekken bij het opstellen van de groevenbeheerplannen.

U pleit voor een integrale afweging ten aanzien van het belang dat de groeven afzonderlijk hebben aan het totaal aantal overwinterende vleermuizen in Zuid-Limburg. Deze afweging is al minstens één keer gemaakt door het CBS in 2015. Hierbij is per gebied bepaald of er voldoende betrouwbare gegevens en aantallen telbare objecten zijn om een betrouwbare trend van de aangewezen soorten te kunnen bepalen. Per soort en Natura2000 gebied is bepaald of het aantal telbare mergelgroeven en de getelde aantallen van de drie soorten voldoende was.

De bijdrage van een gebied aan de landelijke instandhoudingsdoelstelling van een soort is bepaald in het aanwijzingsbesluit.

Om groeven te kunnen tellen moeten deze gekeurd worden voor de Mijnbouwwet. Zonder keuringen zijn er geen tellingen mogelijk, en kan de bijdrage van ieder individueel object aan de landelijke of regionale doelstelling van een soort niet worden bepaald. Dat rust, luchtvochtigheid en afwezigheid van licht belangrijk zijn voor vleermuizen is de reden dat we de groeven willen verbeteren en het gebruik ervan willen reguleren.

De groevenbeheerplannen zijn niet hetzelfde als het hierboven genoemde overkoepelend beheerplan voor vleermuizen. Voor elke groeve die van belang is voor de instandhoudingsdoelstellingen van een Natura2000 gebied wordt een groevenbeheerplan opgesteld. Hierin staan naast gegevens over de vleermuizen o.a. de verschillende vormen van gebruik en kenmerken van de groeven zoals oppervlakte en inhoud, afsluitingen, staat van de ingangen en welke obstakels er zijn voor vleermuizen en hoe deze kunnen worden weggenomen. Op basis hiervan wordt een maatregelenset samengesteld om de omstandigheden voor vleermuizen te verbeteren. Bij deze afweging worden tevens de andere waarden van een groeve betrokken, zoals geologie, archeologie en cultuurhistorie. De handleiding die het Limburgs Landschap maakt kan hierbij gebruikt worden voor de weging van de verschillende waarden, hoewel het groevenbeheerplan van dit ontwerp-beheerplan primair als doel heeft om de staat van instandhouding van de vleermuizen in een N2000 gebied te waarborgen. Het totaaloverzicht van maatregelen kan vervolgens geordend worden om te komen tot een uitvoeringsprogramma met een plan van aanpak en jaarprogramma. Deze analyse vindt per gebied plaats en voor alle gebieden samen, indien nodig in de vorm van een principale-componentenanalyse.

De regeling en de hoogte van de beheervergoeding is nog niet uitgewerkt. Wij willen hierbij de gegevens betrekken van de beheerders en groeveneigenaren over de noodzakelijke werkzaamheden voor het beheer en onderhoud, toezicht en handhaving en de benodigde tijd en investeringen. Bij de definitieve vaststelling van het beheerplan zal GS deze gegevens bij elkaar brengen. Hoe de regeling eruit ziet is nog niet duidelijk. Dit kan zijn in de vorm van een beheer-, onderhouds- en handhavingsplan met vaste vergoedingen als subsidieregeling, of in de vorm van een afkoopregeling. De kosten die nog vóór de totstandkoming en het in werking treden van een nieuwe subsidieregeling nog in de eerste beheerplanperiode worden gemaakt, kunnen enkel worden gefinancierd uit de gereserveerde middelen voor deze maatregel.

Een vergoeding voor monitoring maakt standaard deel uit van een SNL-vergoeding. Het tellen van vleermuizen wordt niet als beheer maar als gebruik aangemerkt voor de Mijnbouwwet (zonder keuringen voor de Mijnbouwwet kunnen geen vleermuistellingen worden uitgevoerd). Voor de vergoeding zelf is dit onderscheid niet relevant. De NEM-monitoring (coördinatiekosten) wordt gefinancierd uit een ander budget dan N2000, het onderzoeks- en monitoringbudget voor natuur. Indien de tellingen niet meer door vrijwilligers worden uitgevoerd zullen extra middelen nodig zijn. Hiermee is nog geen rekening gehouden in dit beheerplan. De verwachting is dat deze situatie zich in de eerste beheerplanperiode niet zal voordoen.

Conclusie: Plantekst is niet gewijzigd

e. Noodzaak schaapskooi

Om het knelpunt vermessing te verminderen voor de habitattypen Pioniersvegetatie op rotsbodem en kalkgraslanden wordt in het beheerplan voorgesteld om schapen te stallen

(schaapskooi) **of** parkeerweides buiten de habitattypen in te richten (159.B.377). Dit laatste is al uitgevoerd. Echter, als er uitbreidingslocaties voor habitattypen gerealiseerd moeten worden én er moeten meer overgangen, mozaïeken en zomen ingericht worden dan zal de oppervlakte om schapen te kunnen stallen verkleinen. De noodzaak voor een schaapskooi blijft voor het goed beheer van de habitattypen. Het benutten van parkeerweides moet gedeeltelijk als een tijdelijke maatregel gezien worden. Bepaalde oppervlaktes zullen zeker in de verder toekomst nog benut kunnen worden als parkeerweides maar niet allemaal.

Verder hebben we door klimaatverandering ook te maken met grotere extremen. De droogte van de afgelopen jaren maakte dat de graasdruk op de Pietersberg aan de hoge kant was. Uitwijkmogelijkheden naar het Jekerdal of tijdelijk bijvoeren in een schaapskooi maakt ons flexibeler in het goed toepassen van de schapenbegrazing. In het beheerplan zou dan ook te lezen moeten zijn dat een schaapskooi **én** het benutten van parkeerweides noodzakelijk zijn om het knelpunt Stikstofdepositie, vermesting (K1+K2) te beperken maar ook om de habitattypen en de overgangen (kernopgave) goed te beheren. In Bijlage 2: Ecologische onderbouwing schaapskooi St Pietersberg nemen we een onderbouwing op van de noodzaak van een schaapskooi voor het goed beheer van dit Natura2000-gebied. Deze hebben we al eerder aangeleverd aan de provincie inzake het vergunningstraject voor deze schaapskooi.

Antwoord:

De provincie staat positief tegenover de realisatie van een schaapskooi, naast de parkeerweides. Omdat de schaapskooi niet als onderdeel van dit Natura2000-plan gerealiseerd wordt maar in het kader van de afwerking en het beheer van de ENCI-groeve, zullen de uitvoeringsafspraken erover in dát overlegkader moeten worden gemaakt.

Conclusie: Plantekst is niet gewijzigd.

f. Financiering

Het is onduidelijk waarop de kostenberekeningen zijn gebaseerd. Enkel bedragen op grote hoofdthema's worden weergegeven. Zo is het bijvoorbeeld niet duidelijk of bij de kennis-leemte L4 Kansrijke ontwikkellocaties voor Pioniersbegroeiingen op rotsbodems ook voldoende kosten zijn opgenomen om te abseilen. Een methode die noodzakelijk is voor dit habitatype in dit gebied en substantieel meer kost dan inventarisatie van vlakke delen. Dit geldt trouwens niet alleen voor de kennisleemte maar ook voor de monitoring van dit habitatype.

In de berekening van de financiering zal zeker gewerkt worden met eenheidsprijzen per oppervlakte-eenheid om een totaalbedrag te kunnen berekenen voor een bepaalde maatregelen. Echter wat de St Pietersberg bijzonder maakt zijn de hoogtes. Schuine hellingen geven een kleine platte oppervlakte maar de werkelijke oppervlakte is groter. Hier wordt mogelijk geen correctiefactor voor gebruikt. Dit geldt niet alleen voor de maatregelen maar ook voor de berekening van de effectieve oppervlakte aan habitatype. Ondergronds kan dit nog uitbreiden worden omdat hier eerder volumes van toepassing zijn (wanden en plafonds) dan platte oppervlaktes. Ook hier is niet duidelijk hoe berekeningen zijn gedaan.

Antwoord:

In de gebiedsanalyse van 2015 hebben we hogere dan gemiddelde kosteneenheden opgenomen, vanwege de hellingen e.d. Die zijn in voorliggende begroting gehandhaafd. Deze hogere kosten kunnen in de uitvoering verlaagd worden, bijv. als uit de afrekening van de subsidies blijkt, dat de bedragen in de praktijk anders uitpakken.

Conclusie: Plantekst is niet gewijzigd

g. Tekstopmerkingen

1. In het ontwerp beheerplan worden soortgegevens gebruikt om de staat van een habitatype te kunnen inschatten. Het is echter niet duidelijk hoe oud deze gegevens zijn. Deze zouden met een bronvermelding gedateerd moeten worden. Eveneens is het niet duidelijk op basis van welke criteria de staat van instandhouding van de habitat-typen en -soorten is bepaald.

Antwoord:

De soortgegevens zijn afkomstig uit de NDFF. Voor de bepaling van de lokale staat van instandhouding dus het actuele doelbereik is gebruik gemaakt van de laatste versie van de PAS-gebiedsanalyse en de lijst van typische soorten. In elk Natura2000-plan worden op deze wijze de NDFF-gegevens locatiespecifiek gebruikt en geïnterpreteerd.

Conclusie: Plan is niet gewijzigd.

2. Het onderscheid in intensief en extensief gekeurde delen inzake het gebruik van groeves en vleermuizen is niet volledig correct. In Bijlage 3: Gecorrigeerd overzicht locaties en type gebruik volgens de Mijnbouwwet is een overzicht verwerkt met de juiste indeling.

Antwoord:

Wij danken u voor de vermelde aanpassingen en een enkele aanvulling. Deze hebben wij alle overgenomen en verwerkt.

Conclusie: Plantekst is gewijzigd.

3. Pagina 7 wordt het volgende geschreven: "De overwinteringslocaties voor de 3 vleermuizen zijn van internationale betekenis; door problemen met de veiligheid, de toegang en het beheer van de onderaardse kalksteengroeven zijn gegevens over de vleermuizen onvoldoende betrouwbaar en zijn klimaat en rust onvoldoende gewaarborgd." Toch wordt op basis van deze gegevens een uitspraak gedaan over de staat van instandhouding van deze 3 vleermuissoorten. Is deze uitspraak dan ook onbetrouwbaar?

Antwoord:

De staat van instandhouding is op basis van een aantal criteria bepaald en al in 2014 door het Rijk in overleg met deskundigen vastgesteld bij de aanwijzing van de Sint Pietersberg als N2000 gebied. Een van de criteria voor de staat van instandhouding is de trend van een soort. Deze wordt berekend op basis van de telgegevens van het Netwerk Ecologische Monitoring, onderdeel Meetnet Wintertellingen van de Zoogdiervereniging. Mede door negatieve invloeden zoals verstoring en verandering in het klimaat van groeven door het gebruik van deze groeven is het aantal van sommige soorten achteruitgegaan en het aantal te laag geworden wordt om nog betrouwbare trends te kunnen bepalen. Er is de laatste 10 jaar ook een tendens gaande dat er minder groeven geteld kunnen worden omdat de veiligheid niet gewaarborgd kan worden voor de Mijnbouwwet. Daardoor kunnen minder objecten geteld worden en gaat de betrouwbaarheid van de berekende trends achteruit en komt de representativiteit van het NEM meetnet in het geding. Dit probleem doet zich niet in alle N2000 gebieden op dezelfde manier voor, maar het CBS heeft in 2015 berekeningen uitgevoerd waaruit blijkt dat de trend van de valse vleermuis in de Sint Pietersberg steeds

minder goed berekend kan worden. Als een soort in aantal afneemt is dat een indicatie voor een ongunstige staat van instandhouding. Die inschatting is gebaseerd op de best beschikbare data en kennis en kan als voldoende betrouwbaar worden aangemerkt. In het kader van de in 2020 door WENR opgestarte studie naar de achtergrond van de bepaling van de instandhoudingsdoelstellingen zal ook nog gekeken worden naar de mate van betrouwbaar hiervan en wanneer en onder welke omstandigheden deze in een gebied bereikt (kunnen) worden.

Conclusie: Plan is niet gewijzigd.

4. In het onderdeel bestaand gebruik wordt gesproken over intensief gebruik en extensief gebruik Mijnbouwwet. Hieraan is een categorie gekoppeld van de WNb-vergunningplicht. Omdat het belangrijk is dat op de juiste locaties de juiste terminologie inzake het type gebruik volgens deze Mijnbouwwet wordt toegepast hebben we in Bijlage 3: (Gecorrigeerd overzicht locaties en type gebruik volgens de Mijnbouwwet) een gecorrigeerd overzicht van benamingen en type van gebruik weergegeven. Omdat het belangrijk en duidelijk moet zijn welke categorie van de vergunningsplicht van toepassing is op welk deelgebied, moet dit nog aangepast worden in het beheerplan. Andere optie is dat een andere manier of indeling wordt gekozen om de vergunningsplicht inzake ondergronds gebruik te omschrijven in plaats van nu een terminologie aan te wenden die gekoppeld is aan de Mijnbouwwet en het huidige gebruik gekoppeld aan de te beschermen natuurwaarden.

Antwoord:

Wij danken u voor de aangeleverde aanpassingen en de enkele aanvulling. Deze hebben wij alle overgenomen en verwerkt.

Conclusie: Plantekst is gewijzigd.

5. Onder toetsing intensief gebruik p. 100 staat te lezen "Evenmin is de intensiteit, aard en omvang van *het gebruik* goed vastgelegd en vinden er voortdurend uitbreiding van activiteiten in de tijd en wijzigingen plaats". Dit vraagt om verduidelijking. Wat wordt met *het gebruik* bedoeld?

Antwoord:

Het gaat hier om gebruiksvormen die in de Mijnbouwwet zijn aangemerkt als intensief gebruik die vergund zijn, maar waarvan de effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van de aangewezen soorten niet zijn getoetst voor de Wet Natuurbescherming, terwijl deze een versturende werking (kunnen) hebben en mogelijk vergunningsplichtig zijn voor de WNb. De mogelijke effecten van deze activiteiten, zoals fietstochten en wandelingen in de winter, voor vleermuizen zijn nooit getoetst en evenmin zijn veranderingen in dat gebruik in de tijd in relatie tot de natuurwaarden goed beschreven en vastgelegd. Een van de maatregelen in dit beheerplan is om deze effectenbeoordeling alsnog uit te voeren. Indien er sprake is van (significant) negatieve effecten dient hiervoor een vergunning WNb te worden aangevraagd en dienen de effecten gemitigeerd te worden.

Conclusie: Plan is gewijzigd.

6. Op meerdere locaties in het plan wordt gesproken van het actualiseren van de gedragscode ifv de 3 aangewezen vleermuissoorten. Het betreft niet alleen het actualiseren maar ook het legaliseren van deze gedragscode aangezien op dit moment het document nog geen juridische status heeft.

Antwoord:

Het gaat inderdaad zoals ook in de tekst vermeld staat niet alleen om actualisatie maar ook om legalisatie van de gedragscode soortenbescherming voor extensief gebruiksvormen van de onderaardse kalksteengroeven.

Conclusie: Plan is (deels) gewijzigd.

7. In het ontwerp Natura2000-beheerplan wordt gesproken van het Limburgse natuurbeleid. Dit betreft alleen bovengrondse delen aangezien er voor ondergrondse gebieden nog geen Limburgs natuurbeleid bestaat?

Antwoord:

Met het Limburgse natuurbeleid wordt in het algemeen bedoeld het natuurbeleid in de Provincie Limburg. Dit heeft ook betrekking op de 'ondergrond' waar er sprake is van belangrijke natuurwaarden, zoals in de ondergrondse kalksteengroeven vanwege de daar overwinterende vleermuizen en andere soorten die daar regelmatig of incidenteel gebruik van maken, zoals diverse soorten amfibieën, insecten, Steenmarter en de Eikelmuis. Ondergrondse gebieden bestaan overigens ook uit de ondiepe en diepere bodemlagen en het grondwater. Ook deze abiotische randvoorwaarden zijn van belang voor de natuur.

Conclusie: Plan is niet gewijzigd.

8. Op pagina 96 onder Kennisleemte Klimaatzones L11 staat een opsomming van objecten die zouden vallen onder (middel)grote objecten. Fort Sint Pieter is geen middelgroot of groot object. In de groevenbeheerplannen moet bepaald worden welke object onderzocht moeten worden inzake klimaatzones.

Antwoord:

Fort Sint Pieter bestaat uit een fortensysteem waaronder een gangenstelsel is gelegen. In totaliteit gaat het om een middelgroot stelsel van gangen (fortificatie en mergelgroeven).

In het ontwerpplan staat een niet-limitatieve opsomming van een aantal groeven die voor klimaatonderzoek in aanmerking komen. Het is niet nodig om klimaatonderzoek in alle groeven uit te voeren, alleen in de grotere groeven én indien deze groeven voor intensief gebruik vergund zijn voor de Mijnbouwwet. Het Fort Sint Pieter valt daar niet onder aangezien deze groeve vergund is voor extensief gebruik voor de Mijnbouwwet en niet voor intensief gebruik.

Conclusie: Plan is niet gewijzigd.

2. Indiener 2. Stichting het Limburgs Landschap

a. Visie op het Natura2000-gebied

Het valt ons op dat in de samenvatting, onderdeel "Visie" eigenlijk geen visie op het plan-gebied gegeven wordt, maar slechts drie problemen genoemd. Zeker gekoppeld aan de huidige discussies rond de stikstofproblematiek en de daaraan gerelateerde economische problemen, hadden we verwacht dat er meer zou worden ingestoken op de ontwikkeling van een robuust natuurgebied, waarin ook verbindingen een belangrijke rol spelen. Dat is zeker in dit plangebied goed mogelijk.

Door een goed functionerende koppeling van de Sint-Pietersberg met de Cannerberg via het Jekerdal kan het ecologisch functioneren van de regio (ook grensoverschrijdend richting de Tiendeberg bij Kanne) sterk verbeterd worden. Dat zou zeker kunnen via de ontwikkeling van Glanshaverhooiland in het Jekerdal, of door een verbeterde landschapsstructuur voor vleermuizen. Dit is eerder ook ambtelijk zo besproken, maar wij vinden dit nagenoeg niet terug in de visie, noch in de rest van het plan (In bijlage 3 zien we de glanshaverhooiland potenties wel afgebeeld op de uitbreidingskaart!).

Doelstellingen met betrekking tot verbindingen tussen en binnen habitattypen ontbreken nagenoeg in het plan, dat helaas (wat ons betreft te) sterk is toegesneden op het realiseren van de doelen voor de aangewezen habitattypen en -soorten op zich.

Antwoord:

Wij hebben gekozen voor een pragmatisch ingestoken Natura2000-plan, waarmee we de lijn van beheermaatregelen uit het voorbije PAS-tijdvak kunnen voortzetten. In een latere fase scherpen wij de aanpak en maatregelen graag aan, nl. als er beter zicht bestaat op HOE de instandhoudingsdoelstellingen duurzaam bereikt kunnen worden en onder welke stikstof-condities dat daadwerkelijk moet gebeuren (gelet op de niet goed stuurbare depositie vanuit het buitenland). Zie ook het antwoord op inspraak-onderdeel a en b van Natuurmonumenten. In paragraaf 4.4 van het hoofdrapport vindt u een verwijzing naar de functie die Glanshaverhooilanden kunnen krijgen in het kader van het verhogen van de connectiviteit.

Conclusie: Plantekst is niet gewijzigd.

b. Beoordelingscriteria

Er staan meerdere tabellen in het hoofdrapport die zonder nadere uitleg moeilijk te interpreteren zijn, omdat er zonder in het rapport duidelijk beschreven criteria oordelen over kwaliteit (van de huidige leefgebied) en trend worden gegeven. Op pagina 12 in tabel 1.1 vinden we daarvan het eerste voorbeeld; later volgen vergelijkbare tabellen. Kan er in het rapport worden aangegeven welke criteria zijn gebruikt, zodat door iedereen controle van deze weging kan plaatsvinden. Nu is dit onderdeel van het rapport, waarop het belang van uit te voeren inrichtings- en beheermaatregelen zou moeten worden gebaseerd te veel een black box, en kan daardoor onnodige discussies oproepen.

Antwoord:

In hoofdstuk 3 wordt er per habitatype en per leefgebied onder de kop "staat van instandhouding en trend" aangeduid op basis van welke criteria en overwegingen tot een oordeel gekomen is. Daarnaast zijn gegevens gebruikt afkomstig uit de laatste versie van de PAS-gebiedsanalyse en de lijst van typische soorten.

Conclusie: Plan is niet gewijzigd.

c. Aanwijzingsdoelen

Op pagina 18 staat in het bruine kader dat in het plangebied vijf habitattypen en vier soorten in het kader van N2000 aangewezen zijn. In tabel 1.1 staat er echter resp. drie en vijf. Dit leidt tot verwarring. Natuurlijk dient zeker informatie in de tabellen en bruine 'samenvattingen' juist en eenduidig te zijn.

Antwoord:

In tabel 1.1. staan 5 habitattypen en 4 leefgebieden en in het bruine kader staan drie resp. vijf doelen genoemd. Het eerste is correct en het kader wordt aangepast.

Conclusie: Plantekst is gewijzigd.

d. Boskap en compensatie

In paragraaf 2.2.5 op pagina 20 wordt aandacht besteed aan de regelgeving rond de kap van houtopstanden. In het kader van de Wet Natuurbescherming is inderdaad vrijstelling van de herplantplicht mogelijk. Vanwege recente maatschappelijke discussie is de vraag of ruimhartige compensatie, eventueel ook buiten het Limburgs Natuurnetwerk niet meer op zijn plaats is als het gaat om substantiële boskap. Daar zal ongetwijfeld in de provinciale bossenstrategie aandacht aan geschonken worden; het zou wat ons betreft echter ook al in de plan opgenomen moeten worden. In elk geval zullen Provincie en TBO samen moeten optrekken bij het uitleggen van het waarom van boskap, gezien de maatschappelijke gevoeligheid. Dit laatste kan worden toegevoegd in de paragraaf over communicatie.

Antwoord:

Er zijn in dit ontwerpplan geen maatregelen voor boskap opgenomen. Wel ten aanzien van hakhoutbeheer en bosrandbeheer maar daar is geen boscompensatie aan de orde. Zorgvuldige communicatie aangaande maatregelen wordt in algemene zin in de paragraaf over communicatie genoemd.

Conclusie: Plantekst is niet gewijzigd.

e. Tekstopbouw bij Stikstofaanpak

De tekstopbouw in paragraaf 2.2.6 (Aanpak Stikstofdepositie) is verwarrend. Op pagina 21 worden een driedeling gegeven van de opbouw van de PAS. Daaronder wordt de suggestie gewekt dat deze drie onderdelen worden toegelicht in ad a, ad c en ad b (in deze opmerkelijke voorwaarde). Dit roept vragen op bij de lezer, en dient dus verduidelijkt te worden. Overigens zijn we het inhoudelijk natuurlijk eens met de laatste alinea waarin wordt aangegeven dat de nieuwe aanpak van de stikstofproblematiek zal worden meegenomen bij het in gunstige staat van instandhouding brengen van de N2000-gebieden in Limburg. Dit is wat ons betreft ook de essentie van deze paragraaf.

Antwoord:

De toelichting ad a, b en c is welbewust in die volgorde opgeschreven; begonnen is met ad a en ad c, waarin er weinig verandert ten opzichte van de voormalige PA; bij, ad b is het roer van de 'PAS' omgegooid naar aanleiding van de uitspraak van de Raad van State.

Conclusie: Plantekst is niet gewijzigd.

f. Kaartlegenda

Op pagina 25 is in figuur 2.1 de ambitiekaart gekoppeld aan de S(K)NL opgenomen. Er is echter geen legenda toegevoegd. Wij stellen het op prijs om dit alsnog te doen, zodat iedere lezer kan beoordelen of de N2000-doelen en de ambities logisch overeen komen. Tevens is het zo dat erop dit moment voor de ondergrondse onderdelen van dit gebied geen mogelijkheden zijn vanuit de SKNL- en SNL-regelingen; voor de volledigheid zou dit in de tekst vermeld kunnen worden.

Antwoord:

Wij zullen de legenda toevoegen.

Conclusie: Plantekst is gewijzigd.

g. Jacht, populatiebeheer en schadebestrijding

De slotconclusie van paragraaf 2.3.6 (pagina 26) luidt: "Jacht, populatiebeheer en/of schadebestrijding kan, op basis van een faunabeheerplan, binnen het Natura 2000-gebied plaatsvinden'; voor zover dat passend resp. noodzakelijk is in relatie tot de aangewezen Natura 2000-instandhoudingsdoelstellingen van het gebied."

Wij vinden deze conclusie opmerkelijk. Als deze activiteiten immers geen effect hebben op de gunstige staat van instandhouding van de aangewezen habitattypen en -soorten, zouden jacht, populatiebeheer en/of schadebestrijding kunnen worden toegestaan (zie ook paragraaf 7.5.9). Dat betekent toch dat de conclusie zou moeten luiden "Jacht, populatiebeheer en/of schadebestrijding kan, op basis van een faunabeheerplan, binnen het Natura2000-gebied worden toegestaan mits de gunstige staat van instandhouding van de aangewezen habitattypen en -soorten niet in het geding is.'

Antwoord:

Paragraaf 2.3.6 bevat een weergave van beleidsdocumenten die een eigen besluitvormings-traject hebben ondergaan en om die reden niet via de tekst in het Natura2000-plan kunnen worden aangepast.

Maar.., het tekstvoorstel over het niet mogen optreden van ongunstige effecten op de staat van instandhouding van de aangewezen habitattypen en soorten kan worden overgenomen. Jacht, populatiebeheer en/of schadebestrijding zijn vrijgesteld voor de Wet Natuurbescherming in paragraaf 7.5.9 van het beheerplan, onder specifieke voorwaarden. Deze houden in dat de uitvoering plaatsvindt conform het Faunabeheerplan van de Faunabeheereenheid Limburg en dat er geen schade aan habitats (betredingsgevoelige vegetaties) en soorten (vleermuizen) mag worden aangebracht.

Conclusie: Plantekst is gewijzigd.

h. Overgangen bos – grasland

Op pagina 57 staat bij "Abrupte overgangen" dat scherpe overgangen van bos naar grasland ongewenst zijn. Vanuit ecologisch oogpunt is dat zeker het geval. Er zijn echter redenen denkbaar om mantel-zoomvegetaties langs bosranden achterwege te laten. Dat kan bijvoorbeeld om cultuurhistorische redenen zijn, zoals bij het Cannerbos. Dat bos,

oorspronkelijk als parkbos aangelegd, heeft al enkele eeuwen dezelfde vorm en daarmee bosrand. Een scherpe bosrand hoort dus bij de geschiedenis van deze plek, en wordt door Het Limburgs Landschap op deze plek hoger gewaardeerd dan de ecologische bosrand.

Antwoord:

Wij zullen de maatregelen voor bosrandbeheer iets minder specifiek maken zodat de beheerder meer keuze heeft voor deze vorm van beheer. Voor de provincie geldt overigens dat N2000-doelen leidend zijn. De belangrijke soorten van onderhavig N2000-gebied zoals vleermuizen en insecten hebben namelijk veel baat bij geleidelijke overgangen.

Conclusie: Plantekst is gewijzigd.

i. Vleermuizen

Er is binnen dit plan veel aandacht voor vleermuizen en hun ondergrondse overwinteringsplekken in de groeven. De problematiek rond deze soortgroep in het kader van N2000 is complex. Er leven veel vragen met betrekking tot populatiegrootte, verblijfplaatsen en verspreiding gedurende het jaar. Lastig daarbij is dat de toegankelijkheid van onderaardse groeven niet altijd vanzelfsprekend is, en dat er ook geen structurele vergoedingen bestaan voor onderhoud en beheer van de groeven. Aan al deze aspecten wordt in het kader van dit beheerplan aandacht besteed. Voor enkele aspecten in het kader van dit beheerplanonderdeel willen we nog aandacht vragen:

- Het beheerplan richt zich wat ons betreft te veel op beheer van de onderaardse groeven en te weinig op inrichting en beheer van het bovengrondse leefgebied van de relevante vleermuissoorten. Wij vinden het van belang de hele levenscyclus van vleermuizen in ogenschouw te nemen, en maatregelen te nemen die het meeste (positief) effect hebben op deze soortgroep. Graag zien we daartoe ideeën uitgewerkt in het beheerplan.

Antwoord:

Voor de Sint Pietersberg & Jekerdal zijn alleen de ondergrondse gangenstelsels aangewezen voor vleermuizen als N2000 gebied. Omdat de soorten die in de Sint Pietersberg overwinteren (ver) buiten de begrenzing van het gebied in de zomer hun leefgebieden hebben en bovendien (deels) ook op andere dan de aanwezige habitattypen in de Sint Pietersberg zijn aangewezen (gebouwen, oppervlaktewateren, agrarisch gebied en parken/landgoederen ed), is er geen dwingende noodzaak om het leefgebied bovengronds voor dit gebied concreter te beschrijven en begrenzen of daar maatregelen voor op te stellen. Een dergelijke opgave zou geen recht doen aan de soorten en valt evenmin binnen de N2000 opgave die er voor dit gebied ligt. Indien er al sprake zou zijn van relevante concrete relaties met bovengrondse delen voor zover deze zijn gelegen binnen de begrenzing van N2000, dan waren deze zeker benoemd en behandeld. Dat is echter niet het geval.

Dit wil overigens niet zeggen dat er in het geheel geen aandacht is voor de bovengrond ten behoeve van vleermuizen. Er is voorzien in maatregelen en onderzoek naar zwermzones bij de ingangen en naar migratieroutes tussen de leefgebieden in de zomer en de winterverblijven.

Conclusie: Plan is niet gewijzigd.

- Het voorgestelde onderzoek, en daaraan te relateren inrichtings- en beheermaatregelen, komt nogal gedetailleerd over. Hoewel onderzoek natuurlijk zinvol kan zijn, dient dit goed geprioriteerd te worden. Daarover gaan we als groevenbeheerder graag met u in overleg.

Antwoord:

Daar zijn wij u erkentelijk voor.

Conclusie: Plan is niet gewijzigd.

- Wij zijn blij dat er een aanzienlijk bedrag beschikbaar wordt gesteld voor het aan vleermuizen gerelateerde werk. Tevens waarderen wij het zeer dat er gekeken wordt naar een structurele beheerbijdrage. Het lijkt ons goed om de komende tijd met elkaar te verkennen wat de juiste hoogte is van deze beheerbijdrage (nu gesteld op € 500 per ha per jaar, K10, pagina 94).

Antwoord:

Wij gaan hierover in gesprek met diverse organisaties, waaronder het Limburgs Landschap en zullen u uitnodigen voor een overleg hierover nadat het beheerplan is vastgesteld en de maatregelen in uitvoering kunnen worden gebracht.

Conclusie: Plan is niet gewijzigd.

- Er wordt gesteld dat het wenselijk is om voor elke groeve een groevebeheerplan op te stellen. Dat wordt nu beredeneerd vanuit de waarden vanuit vleermuizen. Het Limburgs Landschap zal ook altijd andere waarden meewegen bij inrichting en beheer van groeven, en zich niet alleen richten op de N2000-doelen. Overigens zijn we benieuwd naar de praktische uitvoerbaarheid en planning van dit werk. Gezien het grote aantal groeven in Zuid-Limburg lijkt het ons verstandig om hier ruim de tijd voor te nemen, en te beginnen met een bescheiden pilot. In het plan is al opgenomen dat de terreinbeheerders in Zuid-Limburg het groevebeheer in Zuid-Limburg voor alle relevante terreinen (Sint-Pietersberg en Jekerdal, Savelsbos, Bemelerberg en Schiepersberg en Geuldal) in gezamenlijkheid en niet per N2000-gebied willen oppakken. Er wordt voorgesteld daarvoor een overleggroep op te zetten (K10, pagina 95). Daar zijn we het van harte mee eens. In deze groep kunnen juiste planning, prioritering en uitvoering aan de orde komen. Zo leren we samen wat de beste aanpak is om groevenbeheer, incl. optimale vleermuisbescherming, de komende beheerplanperioden ter hand te nemen.

Antwoord:

Dit is precies de opzet van de instelling van een groevenoverleg en wij zijn blij dat u hieraan wilt deelnemen om de programmering van de maatregelen meer in detail te gaan opstellen en ervaringen en kennis uit te wisselen met de andere groeve-eigenaren en -gebruikers. Het overleg over de groevebeheerplannen heeft zeker ten doel kennis en kunde over-en-weer te benutten.

Een van de eerste onderwerpen waarover gesproken zal worden is de inhoud van de Groevenbeheerplannen, waar dienen deze aan te voldoen en voor welke groeven worden ze opgesteld. De groevenbeheerplannen gaan voorzien in een behoefte om op objectniveau een actueel overzicht te krijgen van knelpunten in inrichting en beheer uit oogpunt van vleermuisbescherming en welke maatregelen nodig zijn en haalbaar om de omstandigheden

te consolideren of verbeteren. Dan zal ook gekeken moeten worden naar andere gebruiksvormen en waarden (geologie, cultuurhistorie en archeologie) die in een groeve aanwezig zijn.

Indien er daarnaast ook ruimte zou ontstaan om over de Natura2000-gebieden heen te komen tot optimalisatie van de instandhoudingsdoelstellingen, dan is het beschreven overleg het juiste gremium om tot invulling daarvan te komen. Zie ook het antwoord op vraag d van Natuurmonumenten.

Conclusie: Plan is niet gewijzigd.

Deel D: Ambtelijke wijzigingen

Er zijn enkele ambtelijke wijzigingen doorgevoerd in het beheerplan. Deze zijn ter verduidelijking van de bestaande teksten zonder het wijzigen van de inhoud van het plan. Of het betreft informatie over of vanuit andere beleidskaders, die inmiddels gewijzigd is in vergelijking met het Ontwerpplan, maar die evenmin leidt tot een inhoudelijke verandering van het Natura2000-plan. Deze wijzigingen hebben dus geen gevolgen voor de instandhoudingsdoelstellingen noch voor de aard en omvang van de maatregelen.

a. Kalksteengroeven.

Bij de tekstonderdelen voor de vleermuizen zijn nog enkele ambtelijke wijzigingen doorgevoerd naar aanleiding van een extra consultatieronde die met de besturen van de stichting Ir. van Schaik, het SOK (Studiegroep Ondergrondse kalksteengroeven) en SEVON zijn gehouden. Deze organisaties zijn actief betrokken bij het beheer en behoud van het ondergrondse landschap en het daarbij behorende culturele erfgoed en bij het onderzoek en de bescherming van vleermuizen. Deze consultatieronde is ook voor een ander Natura2000-gebied gehouden, maar dan nog vóór de ter inzage legging van het ontwerpplan.

Aangezien de vleermuishoofdstukken voor de verschillende Natura2000-gebieden met ondergrondse kalksteengroeven nagenoeg dezelfde inhoud hebben, zijn de wijzigingen ook verwerkt in dit beheerplan. Dit heeft geen gevolgen gehad voor de instandhoudingsdoelstellingen en de aard en omvang van de maatregelen.

b. Vrijstellingsregeling voor bemesten (hoofdstuk 7.5 van het Natura2000-plan)

Sinds de tervisielegging van het ontwerp Natura2000-plan is de interprovinciale afstemming afgerond over de argumentatie waarmee het bemesten van landbouwgronden als niet WNb-vergunningplichtig wordt beschouwd. De strekking van het Natura2000-plan verandert hierdoor NIET, omdat het een landelijke aanpak betreft die te zijner tijd, op basis van jurisprudentie erover, nog wordt vervat in een addendum op het Natura2000-plan. In de plantekst is in hoofdstuk 7.5 toegevoegd wat die argumentatie in essentie inhoudt en op welke wijze dat proces te zijner tijd in een addendum op het Natura2000-plan wordt vastgelegd.

Deel E: Overzicht inspraak en bestuurlijke reacties

	Ingekomen datum	Ingediend door	Registratie-nummer	Plangebied
<i>Inspraak</i>	08-11-2020	Stichting Ir. D.C. van Schaik (VSS) en Studiegroep Ondergrondse Kalksteengroeven (SOK)	DOC-00106908	Sint Pietersberg & Jekerda I
<i>Bestuurlijke reacties</i>	04-11-2020	Stichting het Limburgs Landschap Vereniging tot	DOC-00107070	Sint Pietersberg & Jekerdal
	06-11-2020	behoud van Natuurmonumenten	DOC-000106906	Sint Pietersberg & Jekerdal

www.limburg.nl